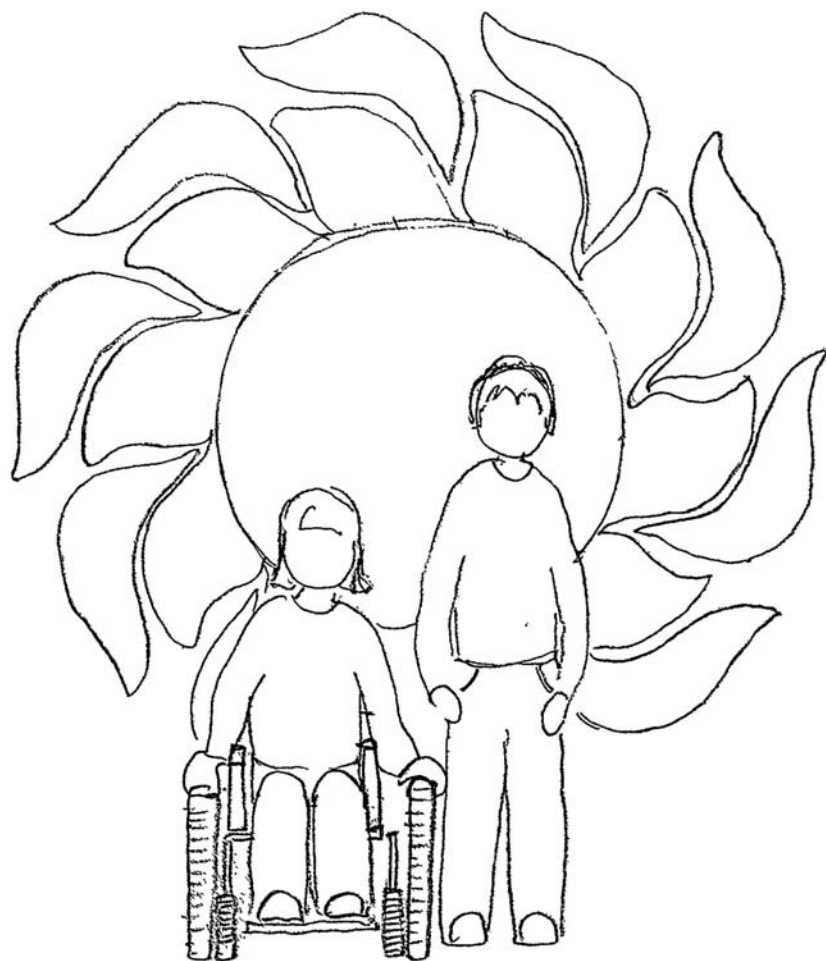

Lekplats för alla

*Program för handikappanpassning av lekplatser
i Stockholm Stad*

GATU- OCH
FASTIGHETSKONTORET

FÖRORD

Vi har fått i uppdrag av Gatu- och fastighetskontoret att ta fram ett program för handikappanpassning av lekplatser i Stockholm stad. Den grundläggande tanken för programmet är att barn med handikapp skall kunna leka utomhus tillsammans med andra barn. Programmet är tänkt att ge projektören en snabb inblick i hur man kan skapa tillgänglighet för olika grupper av handikapp till lekplatser och parklekar. Programmet skall fungera både som vägledning och inspiration.

I skriften finns också tips på platser man kan besöka för ytterligare idéer. Förslag på litteratur för den som vill läsa mer finns längst bak.

Den här skriften är sammanställd av en referensgrupp där medlemmarna har erfarenhet av projekt där lekplatser handikappanpassats. Denna erfarenhet samt material hämtat från litteratur ligger till grund för skriften.

Februari 2000

Anders Falk, Anna Grönberg
och Sune Johansson

INNEHÅLL

INLEDNING.....	4
LEKPLATSENS UPPBYGGNAD.....	5
LEKPLATSENS TILLGÄNGLIGHET.....	6
Markbeläggning	
Trappor	
Ramper	
Räcken och ledstänger	
Hägnader	
LEKFUNKTIONER	
Sandlek.....	8
Vattenlek.....	9
regnvatten	
vattenposten	
plaskdammen	
Klätterlek.....	10
Gunglek.....	10
gungor	
fjäderlek, gungbräda	
Rutschbana.....	11
Körslina.....	12
Lekstugan.....	12
Odling.....	13
Idrott och spel	13
Vinterlek.....	13
VÄXTER.....	14
Allergier och växter	
MÖBLER.....	15
Bord	
Soffor	
Grillplatsen	
Belysning	
SKYDD.....	16
Solskydd	
Vindskydd	
Regnskydd	
TIPS PÅ LEKPLATSER	
Ullberska parken.....	17
Parkleken Bersgruvan	18
Krokodilen lekplats.....	19
Gulsippan parklek.....	20
Nytorget lekplats.....	21
LITTERATUR.....	22

INLEDNING

Den här skriften vill visa hur man kan anpassa lekplatser och parklekar för barn med olika handikapp. En anpassning kan ofta göras med enkla medel och fungera lika bra för barn utan handikapp. Krav som ställs på anpassning av lekredskap för handikappade barn är ofta liknande de för småbarn. Mycket små förändringar kan vara skillnaden mellan utestängande och välkomnande. Målet är att handikappade barn med speciella krav på anpassning ska kunna leka utomhus tillsammans med andra barn.

Olika former av handikapp behöver olika former av anpassning. De grupper som behöver den största anpassningen och som berörs främst i texten är rörelsehindrade och synskadade.

De rörelsehindrades problem är åtkomlighet. Rullstolsburna ställer speciella krav på utemiljön för att kunna komma fram med rullstol. Övriga rörelsehindrade har i första hand behov av åtgärder som gör det säkrare och lättare för dem att ta sig fram, t.ex. räcken och vilplan vid trappor.

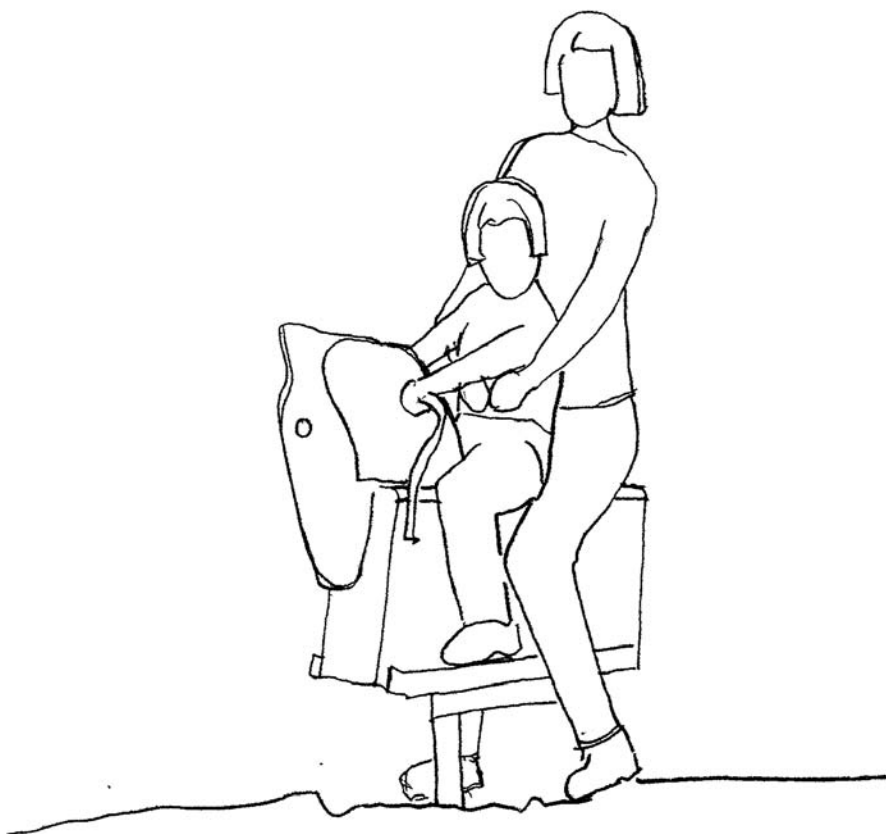
De synskadades problem är orienterbarhet. Begreppet synskadade innefattar såväl synsvaga med ledsyn som helt blinda. Synsvaga är beroende av att detaljer som ska uppmärksammas har god kontrast mot omgivningen och har behov av lämplig färgsättning och god belysning. Blindas krav utgår från att man kan känna sig fram t.ex. genom avvikande material eller kantmarkeringar.

Ett annat handikapp är hörselskador. Ofta behöver emellertid ingen speciell anpassning göras för dem.

En grupp som lätt glöms bort är allergikerna vars problem oftast hör samman med växtvalet på och i anslutning till lekplatsen.

Lekplatsen skall också anpassas till funktionshindrade föräldrar.

Många barn med handikapp behöver assistans för att kunna leka. De kan behöva allt ifrån hjälp ibland till att behöva någon att sitta i knäet hos när de gungar eller åker rutschkana.

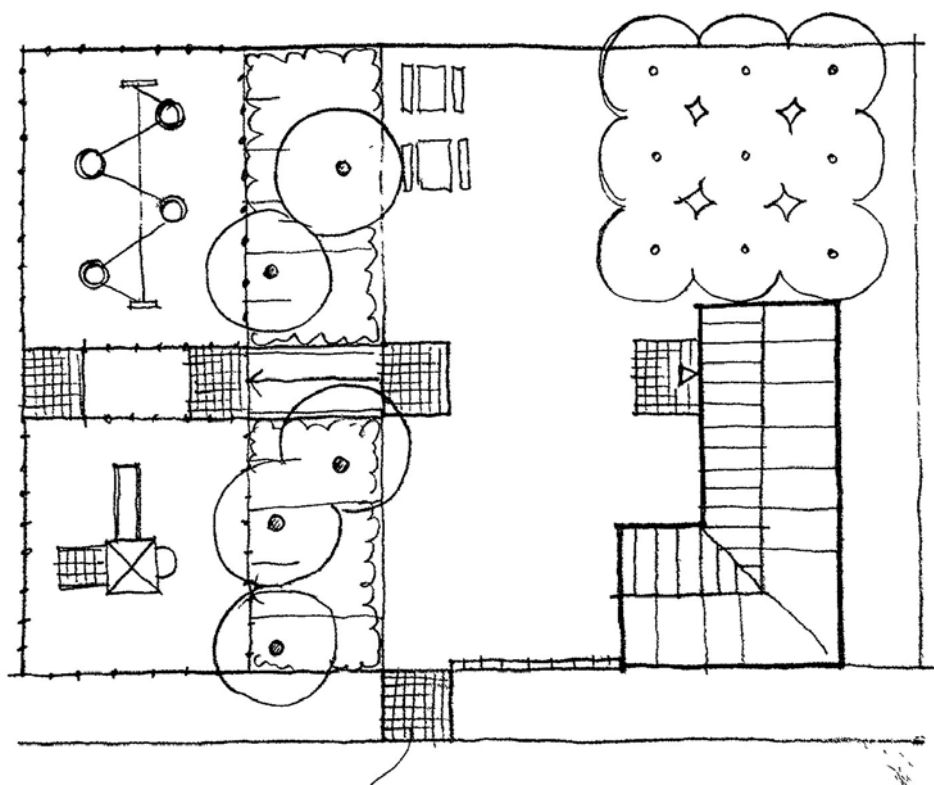

LEKPLATSENS UPPBYGGNAD

Hur skall platser i stort se ut för att passa barn med olika handikapp? Många av förutsättningarna som tas upp här är givna på platsen och går kanske inte att påverka, men kan ändå vara bra att känna till. För att synskadade lätt ska orientera sig i en miljö är förutsättningen en enkel grundstruktur, helst vinkelrät. Hörn bör ej rundas av och mjuka former undvikas. Lekplatsen ska inte ha för stora inbördes avstånd, utan en koncentrerad plats är mer lämpad. En uppdelning av lekplatsen i olika rum är betydelsefullt för barn med handikapp. Väggar ger vindskydd för barn som inte kan röra sig så bra och därför har svårt att hålla värmen. Många barn med handikapp har perceptionsstörningar av något slag. Dessa kan få problem att koncentrera sig om sinnesintrycken blir för många på en gång.

I ett avgränsat rum blir de inte så lätt distraherade. En lekplats anpassad för rörelsehindrade har med fördel ett vägsystem med måttliga nivåskillnader. Men leken skall också ge träning och inslag av backar, trappor och nivåskillnader kan vara stimulerande utmaningar så länge de är framkomliga.

Barnen använder alla sinnen för att orientera sig i utemiljön. Den som har nedsatt förmåga i en eller flera funktioner har ofta utvecklat förstärkt uppmärksamhet inom andra. Detta kan man använda sig av i planeringen. T.ex. kan förändring av markmaterial vara en tydlig orienteringssignal för ett barn med nedsatt synförmåga. En klocka kan göra det lättare att hitta till entrén etc.

MARKERING AV TRAPPOR, INGÅNGAR. M.M. GENOM
AVVIKANDE MATERIAL PÅKALLAR UPPMÄRKSAMHET
FÖR SYNSKADADE.

LEKPLATSENS TILLGÄNGLIGHET

För att en verksamhet med handikappade barn smidigt skall kunna besöka en lekplats kan det avgörande vara om det finns en tillgänglig parkeringsplats för färdtjänst. En parkeringsplats är utrymmeskrävande att anlägga och kan vara svårförenligt med andra önskemål där det är knappt om plats. Att kunna besöka en toalett är också viktigt och kan vara en orsak till att lekplatsen inte utnyttjas. Om toalett finns i en närliggande byggnad måste det finnas ramp upp till ingången så att en rullstolsburen kan ta sig in.

För att rullstolsburna och synskadade lätt skall kunna ta sig fram på lekplatsen bör man tänka på hur gångvägar, trappor och ramper utformas för att de även skall passa för dessa gruppers behov.

Gångytor

En rullstol behöver en bredd på 90 cm för att komma fram. Två rullstolar behöver 180 cm. Gångvägar bör därför helst vara 180 cm breda. De skall ha en hård markbeläggning för att barn med rörelsehinder och synskador lätt skall kunna ta sig fram på lekplatsen. Betongplattor, asfalt, slät natursten och gummi är bra. Grus, sand och gatsten är däremot mer svårframkomliga underlag.

För att markera riktningsförändringar och trappor kan man använda ett avvikande material med ytstruktur eller avvikande färgsättning som påkallar uppmärksamhet för blinda och synsvaga, t.ex. betongplattor med taktila mönster.

Gångytor kan markeras för synskadade med kantsten, gräskant eller annan markering som är kännbar för synskadade.

Marklutningen skall helst inte vara mer än 2% (1:50) för rullstolar. 5% (1:20) räknas som lätt och är rekommenderad största lutning, 6,25% (1:16) medelsvår, 8,35% (1:12) svår.

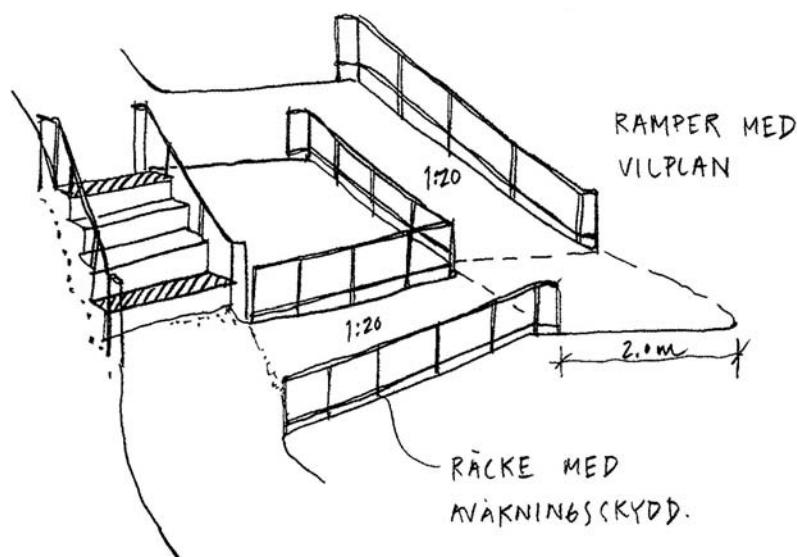
Trappor

Om man bygger trappor på rätt sätt kan barn med rörelsehinder ta sig upp och ner själva genom att krypa, hasa på magen, gå med kryckkäppar eller gå i bredd med någon vuxen som stöd. Det bör finnas handledare på båda sidor om trappan.

Trappstegen skall vara låga, 10-13 cm höga (max 15 centimeter) och ha homogena stättsteg så att barnen inte halkar in mellan stegen och skadar sig.

Trappans form bör vara rak. Genom kontrastmålning av översta och nedersta trappsteget markeras trappans slut för synsvaga.

Om trappan innehåller mer än åtta trappseg skall den byggas som två trapphalvor med ett vilplan emellan. (Se nedan om trappräcke.)

Ramper

Ramper används för att överbrygga nivåskillnader. En ramp får vara högst 6 meter lång och luta som mest 1:12. Därefter måste det finnas ett minst 2 m brett vilplan. Rampen bör vara 90-130 centimeter bred. Ramper skall vara tillverkade av halkfria material, gärna perforerad plåt som släpper igenom snö och is. De skall vara försedda med avåkningsskydd och räcke. (Se nedan om rampräcke.)

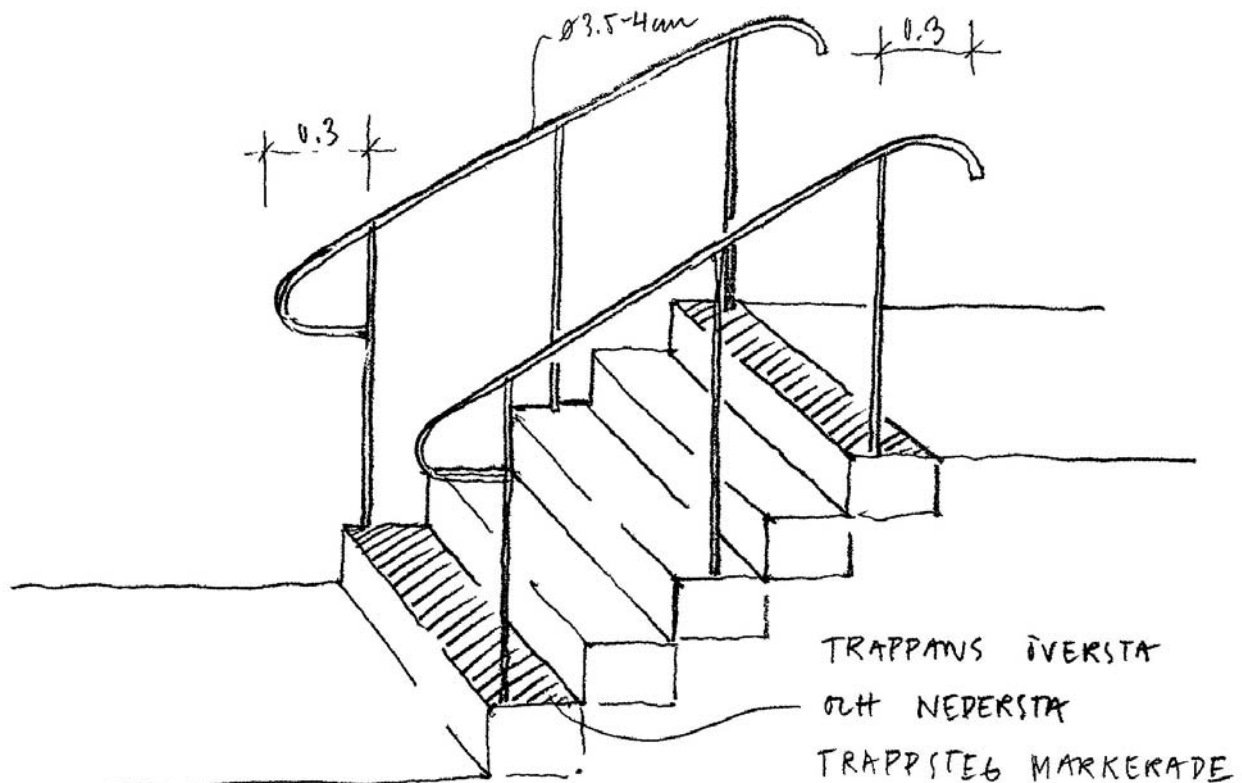
Räcken och ledstänger

Ledstång och trappräcke skall helst finnas på trappans och rampens båda sidor. Standardhöjden för barn är 70 centimeter och för vuxna 90 centimeter. 3,5 - 4 cm diameter på handledaren ger bra grepp. Trappräckena skall dra minst 30 centimeter förbi översta respektive nedersta trappsteget. För att markera räcken för synsvaga signalmålas de.

Man kan också rista några skåror i båda ändarna för att signalera slutet för blinda. Det kan i vissa fall vara till fördel om en trappa är så smal att räckena på ömse sidor kan användas som stöd samtidigt.

Hägnader

Hägnader har en viktig ledfunktion för synskadade. En följare i marknivå förbättrar ytterligare orienteringen. De är också en viktig avgränsning till rörliga lekredskap så att inte synskadade barn av misstag kommer för nära. Hägnader kan signalmålas och göras synliga för synsvaga. Öppningar skall vara minst 90 cm och markeras på något sätt t.ex. med en knopp eller räfflor. Utformningen av öppningen i hägnaden kan också underlätta för rörelsehindrade att ta sig ur rullstolen. Låga hägnader typ gräskantskydd kan vara en snubbelrisk för synskadade.

LEKFUNKTIONER

Sandlek

Sand är ett lekmaterial som inspirerar till skapande och används av barn i alla åldrar. På de flesta lekplatser finns en sandlåda, men ofta ligger den oskyddad, d.v.s det finns inget skydd mot sol, regn och vind. Ett träd som sträcker kronan över en del av sandlådan kan ge skugga och skydda mot lättare duggregn. En häck eller ett plank kan ge vindsydd. Sandytan kan också med fördel sträcka sig in under ett regntak. För alla barn med förflyttningssvårigheter är sand ett svårforcerat underlag. Med en ramp och dubbla ledstänger kan man överbrygga problemen. En ledstång vid ena sidan av sandlådan hjälper många rörelsehindrade barn att lämna sina förflyttningsmedel och ta sig fram till sandlådan. Sandlådekanten är ofta svår för rörelsehindrade barn att ta sig över.

Om kanten på ena sidan eller del av sidan tas bort kan många barn krypa eller kravla in i sanden på egen hand. En sandlåda kan också byggas i olika nivåer så sandytan höjs och förses med anslutande bakkbord så att den även passar för barn som sitter i rullstol. Finns det en naturlig nivåskillnad på platsen kan den utnyttjas så att sandlådan blir upphöjd i ena sidan och sarg lös i andra.

Det är viktigt att sitta stadigt i sanden, ett ordentligt stöd i ryggen kan behövas. Det kan utformas på olika sätt t.ex. kan vinkeln mellan två sandlådekanten bilda ett bra ryggstöd.

Vatten och sand hör ihop. En vattenpost placerad i närheten av sandlådan är till glädje för alla barn. För barn med motoriska handikapp är våt sand lättare att forma och hantera än torr.

Fakta

Höjden på sandbord för rullstolsbundna bör vara 65-72 centimeter.

Vattenlek

Vatten är ett fascinerande lekmaterial, det ger även de svårast handikappade barnen möjlighet att vara aktiva och experimenterande. Vattnet stimulerar alla sinnen, det kan kännas varmt eller svalt mot huden, låta och se ut på många sätt samt ha doft och smak.

regnvatten

Hur regnvatten tas omhand kan skapa förutsättningar för lek. Vid ett häftigt regn kan regnvattnet samlas upp och ledas vidare i en ränna och bli en spännande lekplats.

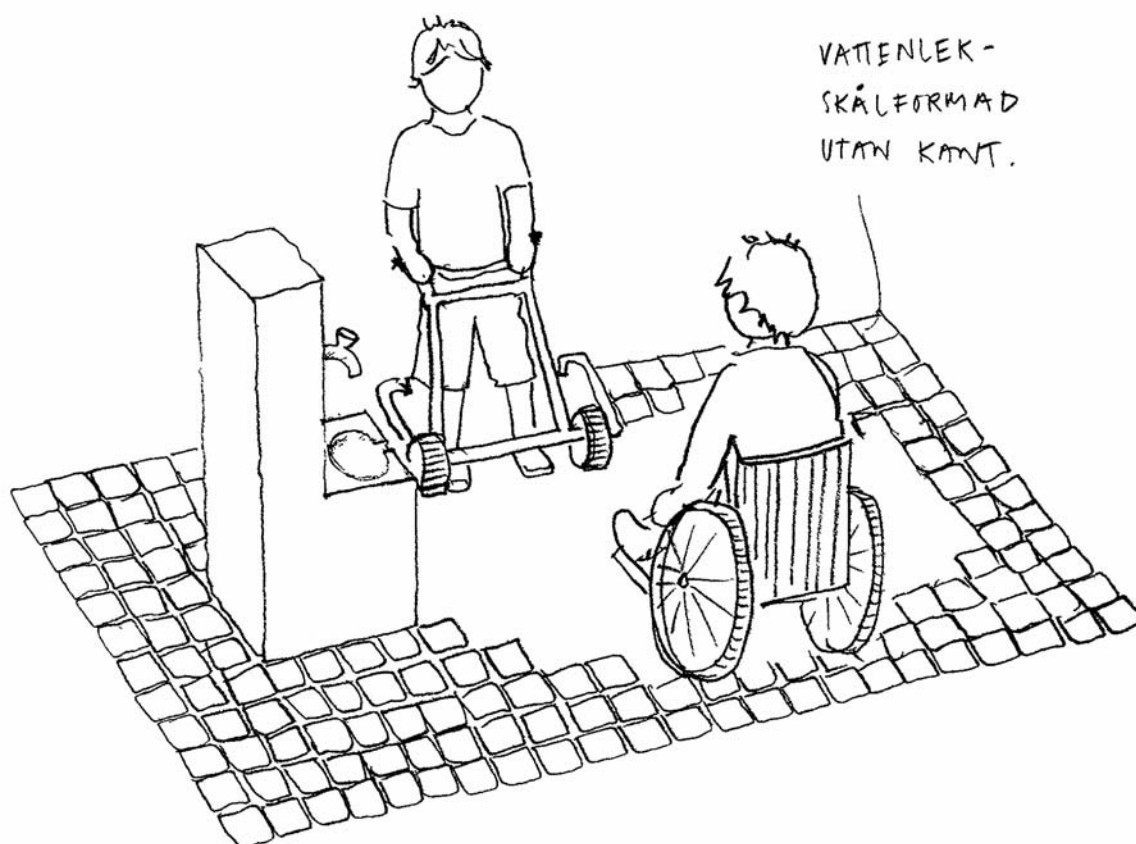
vattenposten

En vattenlek med upphöjd vattentrappa gör det lättare för barn i rullstol att vara delaktiga.

Utformas vattenleken utan kanter blir det lättare för rörelsehindrade att komma nära inpå vattnet och görs skålningen tillräckligt stor kan rullstolen åka ner i det tunna lagret med vatten.

plaskdammen

En plaskdamm finns i många gamla parklekar. För synskadade är det viktigt med annonseringen. Plaskdammens kanter kan målas vita, eller med någon annan kulör som kontrasterar mot omgivningen. Marken närmast dammen kan försees med ett material i avvikande struktur eller färg och på så sätt påkalla uppmärksamhet. För rörelsehindrade underlättar en handledare vid kanten ner- och uppstigning i dammen. En löstagbar ramp kan läggas ner i dammen och fungera som en lång rutschkana.

Klätterlek

Genom att klättra och klänga övar barn upp sin rörelseförmåga. I klätter- och klängredskapen kan barn testa sin förmåga och sina yttersta gränser. Lekplatsens klätterställningar är ofta för avancerade för barn med rörelsesvårigheter. Men med små förändringar, som t.ex. ledstänger utmed sidorna, kan vissa barn med handikapp även använda vanliga klätterställningar. Med träbryggor kan rullstolar ges möjlighet att komma upp i klätterställningen. En fantasibil eller en spännande skulptur kan också vara ett bra klätterredskap och ge barn med stora rörelsehinder en utmaning att ta sig upp i. Delar kan kontrastmålas för att markera ytterligare för synsvaga.

Gunglek

Att gunga ger rika sinnesupplevelser och motorisk stimulans. För barn som p.g.a. rörelsehinder eller andra orsaker inte rör sig så mycket är gungor bra träningsredskap.

gungor

Barn med handikapp behöver ofta extra stödordningar för att sitta säkert i gungan. De behöver sitsar som ger stöd högt upp i ryggen. En del barn behöver dessutom spännas fast i sitsen för att inte ramla ur gungan. Handikappgungor som uppfyller dessa krav finns på marknaden. Men dessa passar inte alla - en del barn har egna specialtillverkade gungor avpassade just till honom/henne

Ett par fria öglor i gungställningen gör att man kan ta med sig sin gunga till lekplatsen och gunga tillsammans med andra barn. En typ som passar många handikappade kan vara en gunga i form av ett nät man kan ligga i.

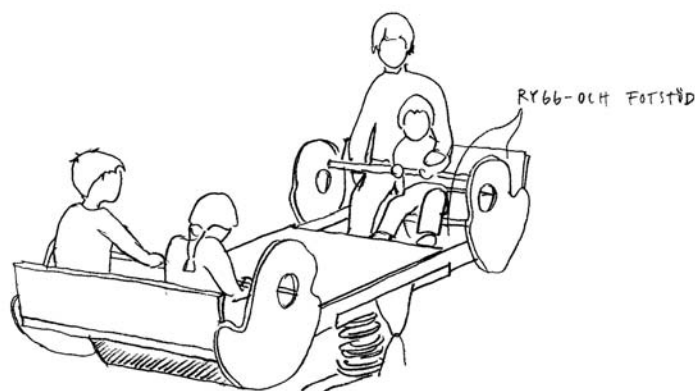
Det kan vara problem för en rörelsehindrad att ta sig fram genom stridsandytan till gungan. En förankrad trätrall eller en gummimatta och ett räcke placerat så att man lätt kan ta sig ur rullstolen kan underlätta framkomligheten.

För synskadade vänds gungorna med fördel åt olika håll då de är känsliga för bländning.

fjäderlek, gungbräda

Gungbrädor och gunghästar är båda populära lekredskap. Med stöd i ryggen och något att hålla i går de att använda även för barn med handikapp. På en gunghäst kan man även behöva extrastöd för fötterna. Det bästa stödet på gunghästen är trots allt en vuxen famn, men det ställer krav på lekredskapet att tåla extra belastning.

Ur synskadades perspektiv har gungleken en social aspekt att kunna sitta tillsammans och dela upplevelsen med andra barn. En fördel är om gunghästar eller liknande tål belastningen av flera barn. Volträcken och karuseller är redskap som också fungerar bra för synskadade ur social aspekt.

Fakta

Se gällande säkerhetsnormer för lekredskap europeisk standard EN 1176-1.

Rutschbana

En rutschbana kan utgöra en stark lockelse för ett rörelsehindrat barn och ge stora träningsmöjligheter.

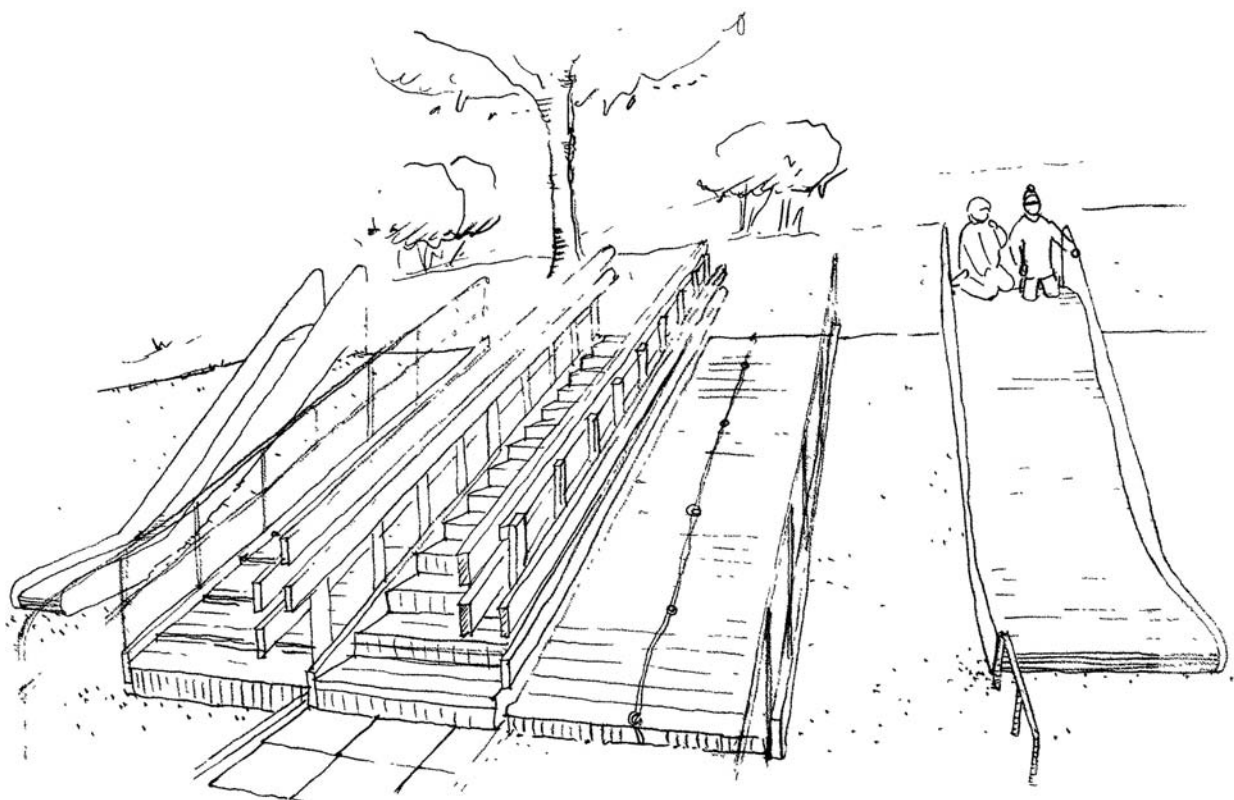
För barn med handikapp förläggs helst rutschbanan på en kulle. Om trappan upp kompletteras med en ramp med ledstång och rep kan många rörelsehindrade barn själva ta sig upp genom att hasa, krypa eller gå. En del handikappade barn kan också förflytta sig uppför trappan om den är försedd med räcken helst på båda sidor och har låga trappsteg. Många alternativa sätt att ta sig upp, med olika svårighetsgrad, gör det hela roligare och är bra träning.

Det är viktigt att rutschbanan planar ut ordentligt nedtill så att barnen hinner sakta ner farten och stanna innan de stiger av.

Många barn med rörelsehinder behöver ett litet lägre räcke i förlängningen av rutschkanan för att kunna förflytta sig bort från den.

På en bred bana kan den som behöver extra stöd åka två tillsammans med någon bakom eller bredvid. För synskadade kan en bred rutschkana ge trygghet och social gemenskap med andra barn. Andra barn vill själva hålla i kanten på båda sidorna och reglera farten. För dem passar en smal rutschbana med hög kant bäst.

En rutschbana kan bli mycket varm om den ligger i gassande sol. Detta bör man tänka på vid placeringen, eftersom en del barn har nedsatt känsel.

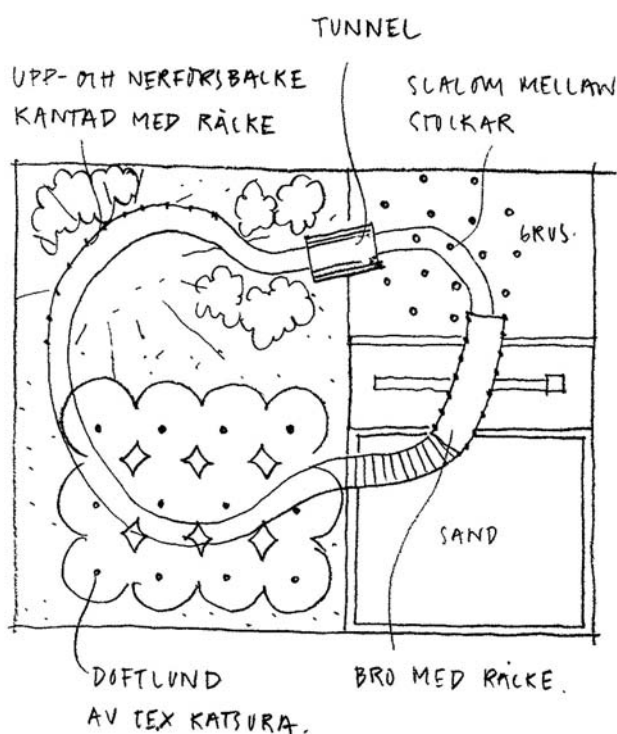

Fakta

En rutschbanas bredd bör vara 45 cm för att man skall kunna hålla sig i kanten. Rutschbanan skall ha en avslutningsfas som är minst 50 centimeter lång.

Körslinga

En körslinga/upplevelseslinga kan vara både rolig och ge bra träning och användas till lika stor glädje av såväl rullstolsbundna som cyklister, rullskridskoåkare m.fl. Den kan ligga separat eller anläggas mer integrerat i lekplatsen och vara en alternativ väg att ta sig runt, med skiftande mer lätt framkomligt markmaterial. Den kan ta den rullstolsbundne eller cyklande genom spännande upplevelser som ekande tunnlar, i slalom mellan stolpar, över en vippande gångbro och vattenränna, i upp och nerförsbacke eller i gupp och kurvor. Ett ränne utmed upplevelsestigen kan bli ett tryggt gångstöd för rörelsehindrade och en bra ledfunktion för synskadade. Körslingans kanter kan också kontrastmarkeras.

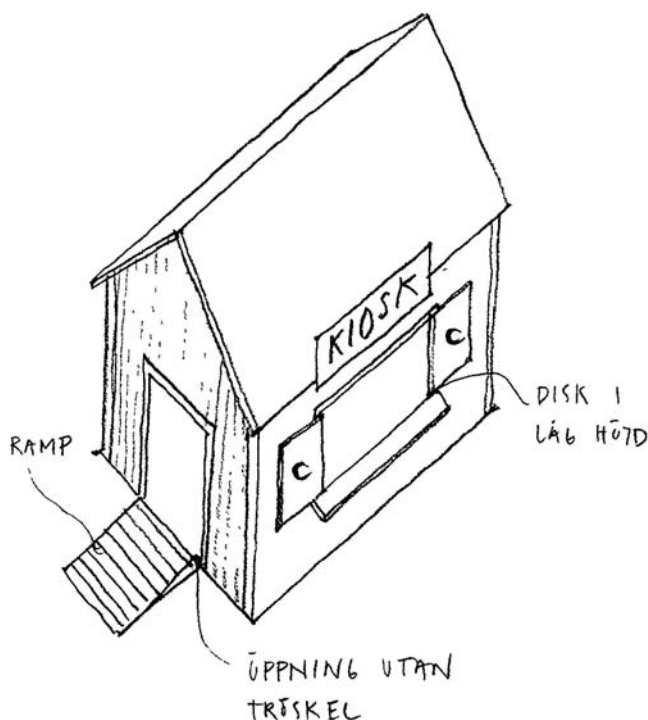

Lekstugan

En lekstuga används i många olika lekar. Där kan man leka rollekar och den fungerar som en lugn vrå. Om lekstugan har en ramp och en bred dörröppning utan tröskel, kan barn i rullstol också köra in. Eftersom barn på hjul behöver mycket svängrum är det bra om huset är något större än de traditionella modellerna. Fönsterhöjden bör vara ganska låg så att även barn med rullstol kan titta ut eller 'handla över disk' i låtsasaffären.

Ljudlek

För synskadade är ljud en stark upplevelse och kan också vara en tydlig riktningsangivare. Om ljuden varierar kan de ge signaler till den synskadade var han befinner sig på lekplatsen. Ljudmobiler som spelar i vinden och olika ljudskulpturer kan ingå i lekplatsens lekutrustningen.

Fakta

En dörröppning skall vara minst 85 cm bred.

För att i rullstol göra en helomvändning behövs en yta på 2 x 2 meter.

Fönsterhöjden bör vara ca 70 cm.

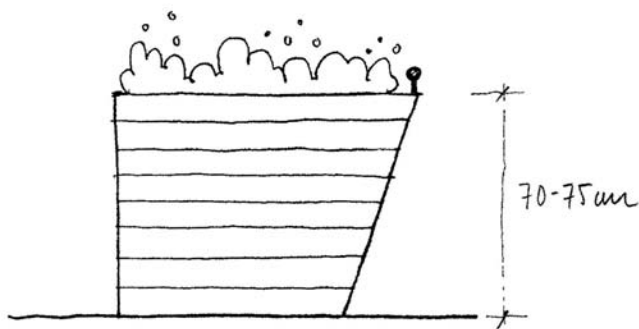
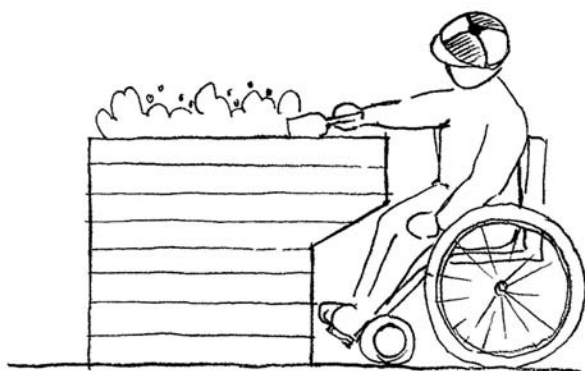
Odling

Barn som sitter i rullstol kan behöva särskilt anpassade upphöjda odlingslådor för att lättare kunna arbeta med jord och plantera. För att kunna komma riktigt nära behövs utrymme för benen.

En odlingsbänk kan också bli en upphöjd rabatt och innehålla blommor med doft och växter som är spännande att känna på. Doft och känsel är sinnen som är starkt utvecklade hos framförallt synskadade.

Växter man väljer får inte ställa till problem för allergiker som ofta kan vara känsliga för starkt doftande växter. (se separat lista)

En odlingslåda kan också med fördel fungera som en arbetsbänk för andra material som sand, vatten, flörtkulor m.m.

Idrott och spel

Möjlighet att kunna träna olika typer av idrott bör finnas på större lekplatser.

Skolidrottstävlingar är en viktig sporre för träning.

Exempel på olika typ av spel finns i listan nedan, samt anvisningar för ytbehov och underlag.

- Rullstolsåkning kan ske på befintliga asfalterade ytor. Vissa delar bör avskiljas från annan verksamhet under träning.
- Längdhopp i anslutning till sandlåda.
- Höjdhopp i anslutning till sandlåda.
- Jerkerspelet, hårt packat grus (stenmjöl)
- Fackboll, hårt packat grus (stenmjöl)
- Hörnboll, hårt packat grus (stenmjöl)
- Kulstötning, hårt packat grus (stenmjöl)
- Stafett, asfalt alt. Hårt packat grus (stenmjöl)
- Boccia, hårt packat grus (stenmjöl)
- Bandyslalom, asfalt alt. hårt packat grus (stenmjöl)
- Varpa, hårt packat grus (stenmjöl)

Vinterlek

I snön kan man ta sig fram på många olika sätt. Barn med handikapp kan behöva speciella hjälpmedel som pulkor eller snowracer med ryggstöd för att kunna vara med och leka. För många kan en liten pulkabacke vara nog så spännande utmaning - backar med olika svårighetsgrad bör därför planeras in. Markmoduleringar i form av sidovallar kan hjälpa till att hålla pulkans riktning.

För ett barn med rörelsehinder kan en sparkstötting vara till hjälp och ge möjlighet att vara med på isbanan.

Fakta

En upphöjd odlingslåda bör ha en höjd på ca 70-75 cm för att få en bra arbetshöjd och plats för benen.

VÄXTER

Vi upplever årstidernas växling genom växtligheten. Den ger oss ökad livskvalitet, hälsa och bättre klimat. Men grönskan kan också vara ett problem för alla med allergier.

Allergier och växter

Många barn drabbas av allergier och överkänslighet mot vissa växter. Många av dessa växter måste vi acceptera då de finns naturligt i vår omgivning. Vid anläggning av t.ex. nya lekplatser har vi dock möjlighet att undvika växter som vi vet skapar problem i form av allergiska reaktioner hos många människor.

Vindburet pollen orsakar de flesta allergiska problemen. Många av våra vanligaste lövträd som t.ex. björk, al, ek, sälg och hassel är vindpollinerande och bör därför undvikas. Gräs finns ofta tillsammans i många arter som blommar vid olika tider.

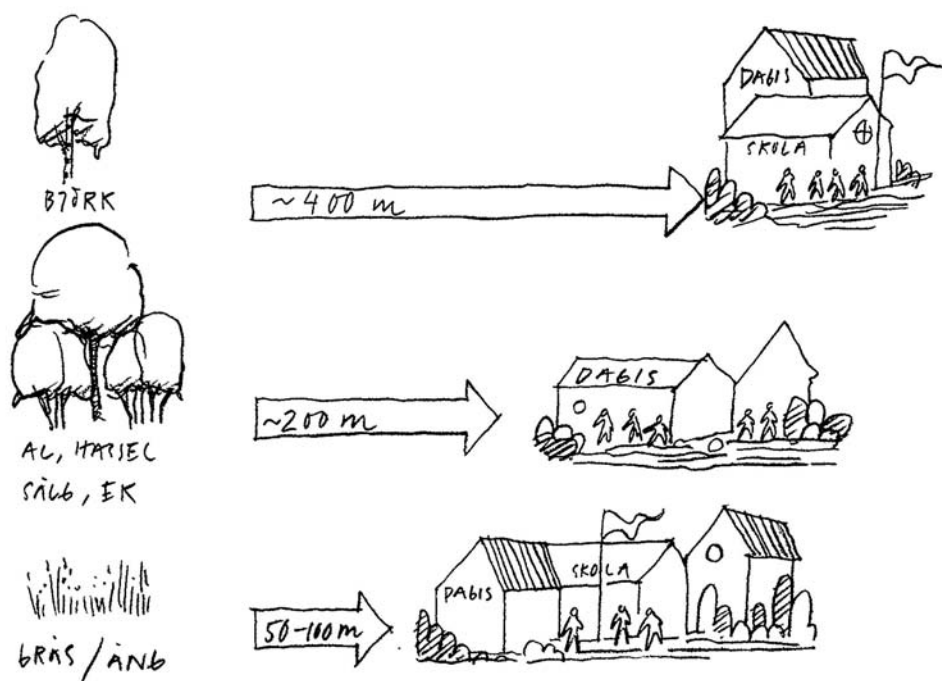
Detta ger en lång pollensäsong. Ett sätt att minska pollenmängden kan vara att klippa gräsen i närheten av lekplatsen.

Andra växter som är till stort besvär för allergiker är gråbo och korgblommiga växter (prästkragar, ringblommor, astrar m.m.).

Starkt doftande växter bör undvikas framförallt i skyddade trädgårdsrum eller andra platser som allergiker har svårt att undvika t.ex. entréer.

Luftburna mögelsvampsporer finns huvudsakligen på döende eller döda växtdelar och jord. Vid något så vanligt som gräsklippning förekommer de rikligt och i bark som förmultnar bildas mögelsvampar. Man bör därför inte använda bark som ogräsbekämpning i slutna och vindskyddade rum.

Hur långt olika arter sprider pollen är ofta kopplat till växtens höjd. Trädens pollen har längre spridning än gräset som är lågvuxet.

Fakta

För känsliga områden som en lekplats rekommenderar man att inte plantera pollenproducerande träd närmare än 200 m.

Björk bör man dock inte plantera närmare än 400 m. För gräs och äng rekommenderas ett avstånd på 50 - 100 m, riktlinjer som kan vara svåra att följa.

MÖBLER

Bord

Bord med bred kant under bordsskivan bör undvikas då de är svåra att komma intill med rullstol. Alternativt bör kanten flyttas in från sidan så att en person i rullstol kan få plats på kanten. Höjden upp till bordsskivans underkant bör vara 65-72 centimeter för att passa ett barn i rullstol.

Soffor

Soffor skall ha armstöd för att underlätta att sätta sig och ta sig upp igen. Avståndet mellan armstöden bör inte vara längre än 40-45 cm. Vilket ger en soffa med ett armstöd i något förskjutet från mitten av bänken. Armstödet skall också helst skjuta ut ca 7 cm från själva sittytan. Sitthöjden bör vara ca 45 centimeter.

Informationsskylt

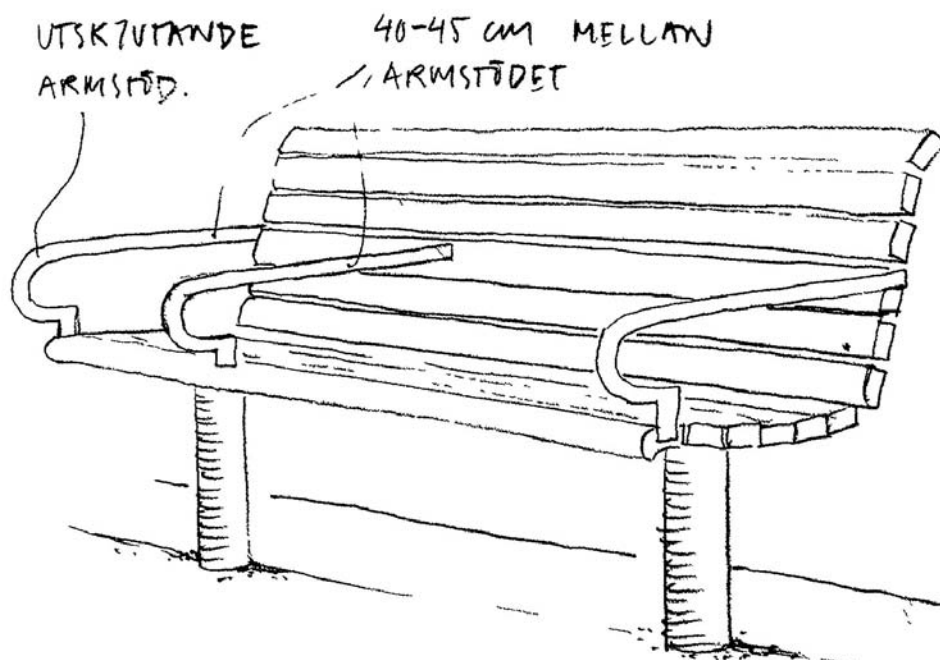
En skylt kan informera om parkens möjligheter och om handikappanpassningen. Med fördel förses även skylten med blindskrift.

Grillplatsen

Att grilla är ett nöje för både stora och små. Barn i rullstol kan lättare vara med aktivt, om grillgallret inte är alltför lågt placerat och lätt nåbar från rullstolen. Ett regnskydd är också bra att ha över grillplatsen.

Belysning

Rätt belysning är viktigt för synskadade. Armaturen skall vara nedåtriktad och bländfri. Lyktorna bör placeras på samma sida om gångvägen för att öka orienteringen.

SKYDD

Barn med handikapp har ett extra stort behov av skydd mot regn, sol och vind. De har ofta begränsade möjligheter att själva reglera sin kroppstemperatur. Många av dem kan inte springa sig varma eller själva söka upp solbelysta eller skuggiga platser.

Solskydd

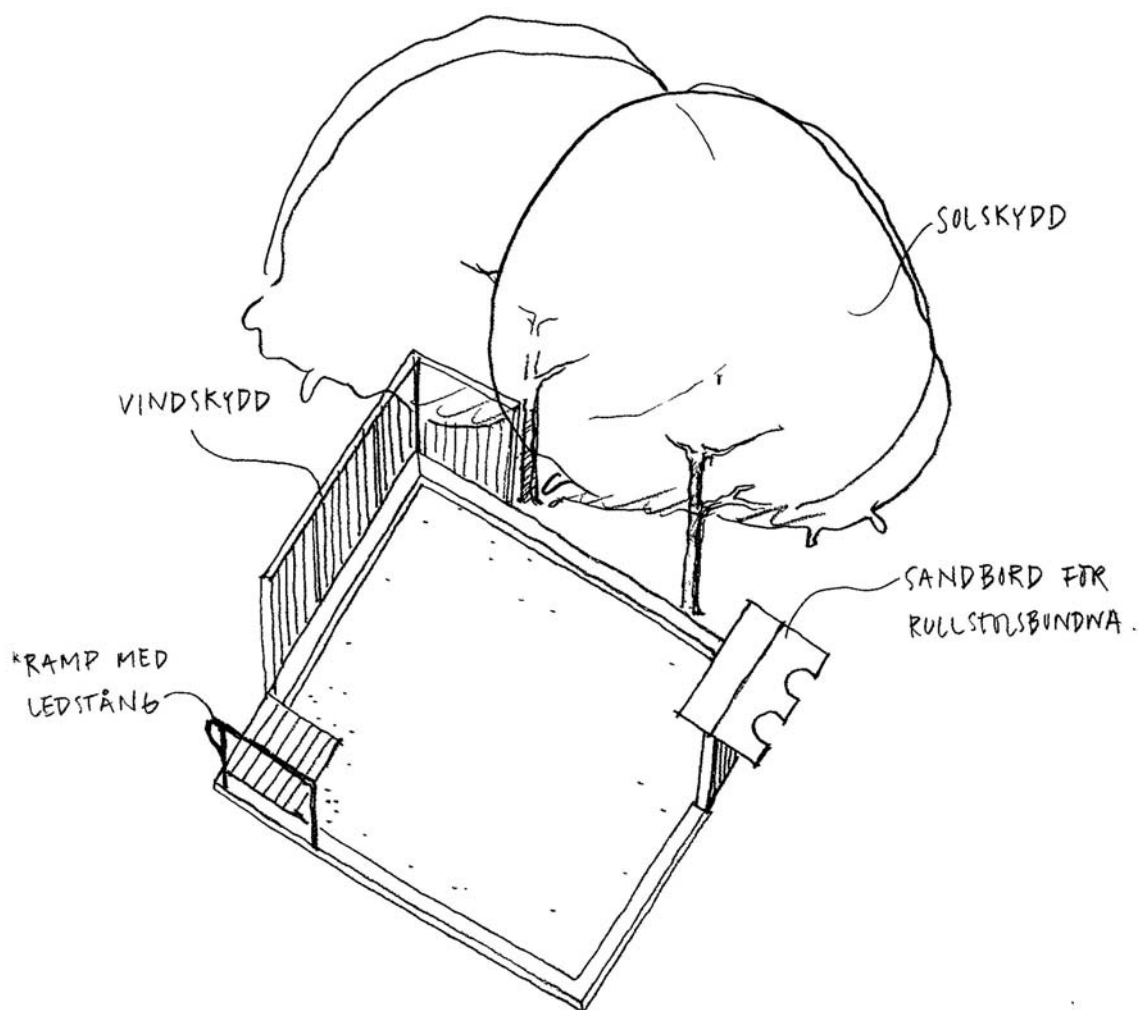
Vid sittplatser och lekytor bör finnas en lämplig fördelning mellan sol och skugga. Skydd mot solen kan vara i form av stora träd och plank placerade så att de ger skugga under heta sommarkvar. Vissa barn blir lätt för varma eller brända när de inte själva kan förflytta sig undan solen. Mediciner kan också bidra till att barnen lättare bränner sig.

Vindskydd

Barn med rörelsesvårigheter kan ha svårt att hålla värmen och behöver ett vindskydd på platser där de blir sittande längre tider t.ex. lekandes i en sandlåda.

Regnskydd

För barn med rörelsehandikapp tar det lång tid att förflytta sig. Vid tillfälligt regn är det därför nödvändigt med skydd, gärna flera, lämpligt placerade i lekplatsen.

TIPS PÅ LEKPLATSER

Ullberska parken i Vaxholm

Lekplatsen uppfördes som ett pilotprojekt bekostad av allmänna arvsfonden.

Lekplatsen projekterades av IPA.

Den anlades 1978 som en parklek med arbetsnamnet "Lekplats för alla". En person projektanställdes under ett år för att dokumentera och vara behjälplig för besökande i parken.

En befintlig byggnad i parken kunde användas till lekplatsbyggnad där informationen om parken och dess aktiviteter fanns. En handikapptoilet med dusch iordningställdes.

En 'Lekplats för alla' är en lekplats som i första hand vänder sig till barn i åldrarna 2 - 10 år. Hänsyn har tagits till olika typer av handikapp med tonvikt lagd på rörelsehinder, synskador och förstånds-/flerhandikapp. Lekplatsen är orienterad efter befintlig väg, med hänsyn till synskadade, där trafikljudet utgör ett viktigt orienteringsmärke.

Utformningen av klätterleken tar hänsyn till synskadade barns behov av orienteringshjälp, såväl som handikappades behov av att komma fram med rullstol.

Designen är unik och bygger på erfarenheter och råd från experter på IPA:s internationella kongress i Stockholm juni 1987. Här framhölls behovet av att strukturera lekredskap för så många moment som möjligt inom ett begränsat utrymme. Handikappade barn med begränsade rörelsemöjligheter samt synskadade barn med svårighet att uppfatta omgivningen måste finna så många olika moment så nära till hands som möjligt. Om olika delenheter är nära varandra så lockar de barnen att gå vidare från en del till en annan.

Fakta

Plats: Ullberska parken i Vaxholm

Projektledning: IPA Sweden Brian Ashley

Programarbete: Arbetsgrupp med representanter från bl.a. IPA, Barnmiljörådet, Handikappsorganisationer DHR, Synskadades Riksorganisation, Tomtebodaskolan m.m.

Ansvarig arkitekt: Sune Johansson
Arkitekt & Design AB.

Tillverkare: Widahr

Parkleken Bergsgruvan

Lekplatsen anlades 1991 som en ”parklek för alla” med anställd personal i samband med exploateringen av Södra Stationsområdet. Parkleksverksamheten lades ned år 2000. På platsen fanns tidigare en nedlagd parklek från 40-talet. Den enda resterna från den epoken är en plaskdamm och en bollplanen.

Bergsgruvan har i varje del försökt anpassas till rörelsehindrade och synskadade. För att underlätta orienterbarheten för synskadade är grundmönstret rätvinkligt med taktila betongplattor i skärningspunkter. Hägnader är vitmålade med knoppar som signaler för entréer och med en nedre följare i marknivå som ledfunktion.

Lekplatsen är indelad i fem områden.

1. På den övre terrassen ligger plaskdammen med kontrastmålad kant och taktilt markmaterial närmast kanten.
2. På mellanterrassen finns klätterleken som är byggd kring ett kraftigt stolpverk. Konstruktionen ska underlätta framtida förändringar. Klätterleken kan nås med rullstol från den övre terrassen. En förhöjd sandlåda har formats som en borg med stockpallisad och med möjlighet att närma sig med rullstol eller krypa upp i sanden. En lekstuga och en affär har bred ingång utan tröskel.

En bred och en smal rutschkana har kombinerats med fler möjligheter, av skiftande svårighetsgrad, att ta sig tillbaks till startpunkterna. En smal trappa med låg steghöjd har handledare på två nivåer. En ramp har försetts med ett äntringsrep och en ramp är byggd som en hönstrappa.

3. Det nedersta planet är gården framför det gamla parklekshuset från 1700-talet. Gården rymmer en förhöjd odlingslåda, plats för kafébord, ett förråd, och ett stort regntak. Taket har en rökgång för eventuell korvgrillning under tak. En lättillgänglig ”gruva” är belägen under sandlådan som en spännande grotta.
4. Söder om huset finns en körslinga i asfalt för rullstolar, cyklar, rullskridskor m.m.
5. Väster om terrasserna finns gungor med handikappssitsar, basketplan med höj- och sänkbar korg, en yta med fjäderlek och en stor bollplan som spolas till isbana på vintern. En pulkabacke med styrande vallar leder ner mot bollplanen.

Fakta

Plats: Södermalm i hörnet av Rosenlundsgatan och Fatburgsgatan.

Projektledning: Kenneth Kempendahl, Fritidsdistrikt Södermalm

Programarbete: Arbetsgrupp med representanter från bl a IPA, Barnmiljörådet, pedagogiskt centrum och parkleken.

Ansvarig arkitekt: Anders Falk, Fritid Stockholm

Idégivande, design och byggande av lekredskap: Rudolf Kremel, pedagogiskt centrum

Anläggning: Stockholm Fritid, Byggnadsavdelningen

Lekplatsen Krokodilen

Lekplatsen krokodilen är en utegård som ligger i anslutning till Stadshagens habiliteringsenhet. Lekplatsen är främst avsedd för de barn som vistas på habiliteringsenheten, samt barn som besöker distriktskontoret. Barnen har olika funktionshinder, men är främst rörelsehindrade och lekplatsen har utformats utifrån deras behov av anpassad miljö.

Tanken var också att barn från daghemmen i området skulle tycka att det var roligt att komma och leka.

sandlek

Lekplatsen har en mycket sinnrikt konstruerad sandlåda som är upphöjd i ena ändan och sarglös i andra. Den ligger i en slänt och utnyttjar de naturliga nivåskillnader som finns på platsen. Den upphöjda delen är utformad för att passa barn som sitter i rullstol eller stående som behöver extra stöd. Sandlådan har en utstickande del som är en grund låda och kan användas till sandbord. Sandlådan är målad i signalfärger och framträder därigenom tydligt för synsvaga. Här finns också ett ryggstöd för den som behöver hjälp att sitta stadigt i sanden.

klätterlek

Man har även här utnyttjat de nivåskillnader som finns på platsen och byggt en klätterlek som kan nås av rullstolsbundna från ett övre plan. Förebilden har varit en kungatron. Från den övre nivån har man en fin utsikt över lekplatsen. Den undre delen av klätterleken är utformad som en koja där man kan krypa in.

På lekplatsen finns en lekskulptur i form av en krokodil som gett lekplatsen sitt namn och är en enkel form av klätterlek. För den som har svårt att röra sig kan det vara en utmaning att krypa upp på krokodilens rygg.

körslinga

Runt gården har man anlagt en körslinga av asfalt med en målad linje i mitten som ledmarkering för synsvaga. Den slingrar fram i gräs och grus, mellan buskar och träd och följer terrängens former. Längst med vägen finns stationer som t.ex. en kryptunnel, klätterleken utsiktsplats, sandlådan, rutschkanan m.m.

Fakta

Plats: Krokodilen lekplats, Stadshagens habiliteringsenhet. Stadshagsvägen 7

Projektgruppen: Gunnbritt Bülow, Gilla Dahlbeck, Laila Larsson, Teresa Hansson

Arkitekt: P.G Braf

Tillverkare lekredskap: Trämiljö AB, Vetlanda

Lekskulptur: Camilla Svedborg

Byggår: Invigd okt 1996

Gulsippans parklek

Lekplatsen projekterades av Stockholms Parkförvaltning och anlades 1976. Arkitekt då var Anders Lindgren.

Parken omfattar c:a 25000 m².

Om och tillbyggnader för att handikappanpassa delar av parkleken skedde 1998-2000. Målsättningen var att få parkleken tillgänglig för alla barn. Befintlig lekplatsutformning har tillvaratagits. Delar har restaurerats och byggts om till en mer tillgänglig parklek. Lekplatsen har en öppen och trevlig karaktär. En stor del av den hårdgjorda ytan är plan. Där emellan är det kuperad terräng som är träd-, busk- och gräsbevuxen. Detta utgör en väl anpassad miljö för att både träna motorik och det sinnliga.

Parkeringsmöjligheter finns för 3 st färdtjänstbussar, och övriga transportmedel för handikappade. Parken har under dagtid år 2000 3 st personal. Byggnaden är försedd med rullstolsramp med lutning 1:20, handikapp toalett och dusch samt pentry med, möjlighet att värma enklare maträtter, kiosk, aktivitetsrum med olika spel som bordtennis m.m.

Parkleken har indelats i olika lek och funktionsområden och innehåller bl.a.

- Småbarnslek med en liten cykel- och rullstolsbana och en sandlåda som delvis är byggd under ett regnskydd. Lekplatsen är omgärdad av ett staket med endast en in- och utgång med tanke på synskadade barn och föräldrar.
- Gemensamhetsbord och sittplatser anpassade för rullstolsburna.
- Platsbyggd äventyrslek som är anpassad till befintlig sandyta.
- Grillplats som till viss del är täckt av tak samt är anpassad för rullstolsburna och med sittplatser för barn och vuxna med särskilda behov.
- Planteringslådor - leklådor, med en sida anpassad för rullstolsburna och den andra sidan anpassad för ståhöjd. Detta möjliggör ett utökat användningsområde.

Lådorna kan användas till olika lekmaterial såsom sand, lera, vatten och flörtkulor, vara redskapslådor och förvaringsutrymme m.m.

- Vattenlek med "rullstolsbana genom vattenbad". (Detta är en av dom absolut populäraste lekarna under varma sommandagar).
- Idrottsyta för bollspel m.m. Här finns möjlighet att utöva skolidrott typ: hörnboll, boccia, fackboll, bandyslalom, stafett, varpa, längdhopp, höjdhop, poängboll, bowling, jekerspelet, m.m.
- Vintersport såsom skridsko, kälke och tefatsbacke.
- "Skogens äventyrslek" där lekutrustningen är anpassad till befintlig vegetation.
- Djuravdelning för barn utan allergibesvär, med djur såsom får, höns, kaniner, marsvin m.m.

Fakta

Plats: Hässelby Villastad Gulsippsgränd.

Projektledning: Berit Mårtensson
Stockholm Stad GFK

Ansvarig arkitekt: Sune Johansson
Arkitekt & Design AB.

Byggande och lekarskap: arbetsledare
Charly Johansson START

Nytorget - lekplats

Lekplatsen på Nytorget var nersliten och hade stora behov av upprustning. Den var en plats med relativt små nivåskillnader och 3 av 4 entréer var lättillgängliga. Utifrån dessa förutsättningar valde man att försöka skapa en lekplats med tillgänglighet för barn med handikapp, främst inriktad på rörelsehindrade och synskadade.

Lekplatsen hade enkel grundstruktur att bygga vidare på, vilket var en bra förutsättning för synskadades orienteringsförmåga.

Sandlek

Lekplatsen behövde en större sandlåda. Här valde man att höja upp en del av sandytan och bygga ett sandbord anpassat för rullstolsbundna.

Vattenlek

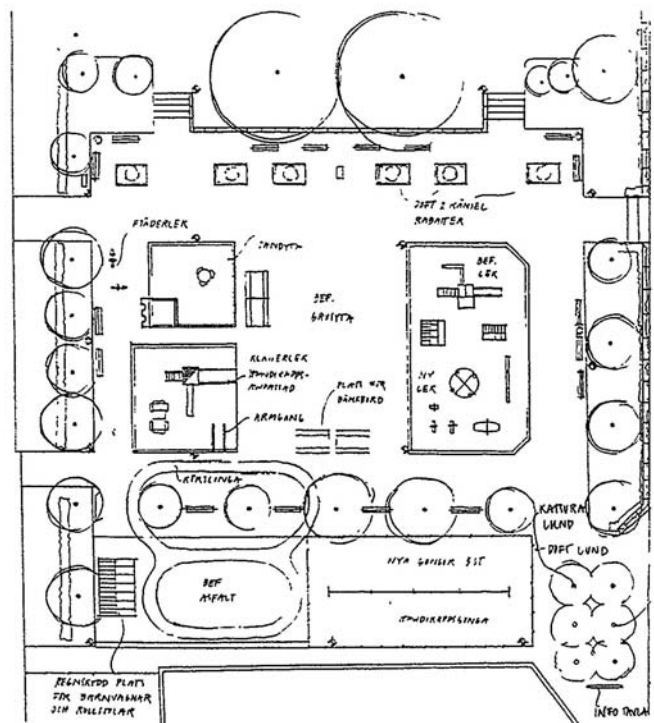
En enkel form av vattenlek anlades i anslutning till sandlådan. Den utformades som en stensatt skål utan kanter med vattenpost och brunn. Här var det tänkt att man skulle komma nära vattnet även om man var rullstolsbunden och i den tunna vattenspegeln kunna köra ner med rullstol.

Doft- och känselrabatter

Doft- och känselrabatter anlades i den lugnare delen av lekplatsen mot Nytorgets finpark. Tanken var att skapa ett möte mellan gamla och unga. Planteringen skulle också intressera barn med nedsatt synförmåga som utvecklat andra sinnen till sin hjälp att uppfatta omgivningen. Två förhöjda rabatter planerades med doftande blommor och blommor spännande att känna på. En grupp av kattsuror planterades också vid en av lekplatsens entréer som en markering med doft av ingången till lekplatsen.

Gunglek

För att lättare nå gungställningen för rullstolsbundna, lades en trätrall i sandytan från ingången fram till gungställningen. En fjäderlek i form av en bil valdes, där flera kan sitta tillsammans och gunga och som fungerar även för ett barn som behöver en vuxens stöd för att gunga.

Fakta

Plats: Nytorgets lekplats, Södermalm

Beställare: Gatu- och Fastighetskontoret, Region innerstad, Kristina Menyes

Arkitekt: Stockholm Konsult, Landskap Anders Falk, Anna Grönberg

Byggår: Höst 1999 - vår 2000

LITTERATUR

Visst kan vi vara med - Utelek för barn med handikapp

Paulsson K, Winnberg-Lindqvist P,
Handinnova AB, tel 08-51180 480

Rörelsehindrade barns utemiljö. Tengvall I,
Statens Institut för Byggforskning, T
12:1973

Allergi och stadsgrönska, Sörensen A-B,
Wembling M.
Gröna Fakta 3/96

Grönare liv för allergiker. Janson E,
Sörensen A-B,
Informationsförlaget 1998

Henricson L, Miljöanpassning och
utvecklingsstimulerande åtgärder för
synskadade barn och barn med
tilläggshandikapp. Informationsskrift,
Tomtebodas resurscentrum 1998

Sortimenttips för allergiserande växtmiljöer
Strandhede S-O, Folkhälsoinstitutet -
Allergiprogrammet

Legplatse for alle. Videntcenter for
beaegelsehandicap. Danmark

Legeplassen for alle! Om hvordan
tilrettelegge barnehagens udeområde også
for funksjonshemning. DELTA-sentret.
Norge